

УДК 342.32.004

Василенко О. І., здобувач навчально-науково-виробничого центру НУЦЗУ

*Vasylenko Oleksandr researcher of Training Research and Production Center of
the National University of Civil Defence of Ukraine*

**ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ
ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ**

**STATE INFORMATION POLICY OF UKRAINE IN THE FIELD OF
INFORMATIZATION OF THE LOCAL GOVERNMENT AUTHORITIES
ACTIVITY**

Стаття присвячена питанню формування державної інформаційної політики України у сфері інформатизації діяльності органів державної влади на місцевому та регіональному рівні, реалізації завдання формування інформаційного суспільства в Україні. Стаття актуалізує дослідження в області систематизації вже отриманих результатів створення основних елементів електронного уряду. У статті представлені основні теоретичні положення формування електронного уряду на регіональному та місцевому рівні. Зроблений огляд основних проблем інформатизації місцевого самоврядування і запропоновані заходи по їх усуненню.

Ключові слова: місцеве самоврядування, інформатизація, державна політика у сфері інформатизації, державні механізми, інформаційна діяльність органів місцевого самоврядування, інформаційні технології, управлінська інформація.

The article describes the formation of the state information policy of Ukraine in the field of informatization of public authorities at the local and regional level, the implementation of the task of forming an information society in Ukraine. The article actualizes research in the field of systematization of already received results of creation of the basic elements of the e-government. The article presents the main theoretical provisions of the formation of e-government at the regional and local levels. An overview of the main problems of informatization of local self-government was made and measures for their elimination were offered.

Keywords: local government, informatization, state policy in the field of informatization, state mechanisms, information activity of local self-government bodies, information technologies, management information.

Постановка проблеми. Процеси інформатизації у сучасному світі не просто набувають глобальні масштаби, але сприяють появі нової соціально-політичної реальності. Завдяки новим засобам комунікації відкриваються практично безмежні можливості для здійснення комунікаційних процесів, змінюються принципи організації територіального простору, оформляється мережевізація суспільства з властивими їй децентралізацією і антиєрархізацією, тобто з переважанням горизонтальних громадських зв'язків, що створюють новий ландшафт соціально-політичного простору, що характеризується у тому числі інтенсифікацією цивільної участі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційна сфера як надзвичайно складна система стосунків по зверненню інформації в суспільстві і державі є об'єктом наукових досліджень вітчизняних учених Кравця М.Я., Калюжного Р. А., Брижко В. М., Гавловського В. Д., Кормич Б.А., Макаренко Д.В., Орлова К.І., Почепцова Г. Г., Хахановського В. Г., Цимбалюка В. С., Фурашева В. М. і інших. У їх працях аналізуються правові, організаційні і технічні проблеми розвитку інформаційної сфери. В той же час, окремого дослідження вимагають структурно-функціональні аспекти державного управління інформаційною сферою в Україні.

Метою статті є дослідження суті і об'єктивної необхідності державної політики у сфері інформатизації діяльності органів місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу. Розвиток інформаційного суспільства в Україні припускає цілеспрямовану погоджену діяльність усіх органів державної влади і органів місцевого самоврядування. формування і реалізацію державної політики розвитку інформаційного суспільства як невід'ємну складову державної політики стійкого розвитку України. Державна політика розвитку будь-якої галузі припускає визначення стратегічних цілей або пріоритетів, постановку поточних завдань, пошук підходів і конкретних рішень, нарешті, розробку організаційних, правових і економічних механізмів (інструментів) реалізації політики. І, мабуть, головне сьогодні полягає в тому, як навчитися користуватися цими механізмами, які є принципово новими, такими, що враховують величезне число економічних параметрів, що динамічно розвиваються на вже цілком цивілізованому ринку інформаційних технологій, продуктів і послуг. Частенько не співпадаючі інтереси громадян, громадських інститутів і організацій, швидко міцніючих підприємницьких структур і, нарешті, державних органів влади і управління, що несуть основну відповідальність за долю країни. При цьому не можна забувати, що користуватися цими механізмами доведеться в умовах зростаючої правосвідомості громадян і необхідності твердого дотримання їх конституційних прав.

В період впровадження інформаційних технологій в Україні рівень розвитку інформаційної сфери органів влади виступає основним чинником підвищення ефективності приймаючихся адміністративно - політичних рішень, найважливішою умовою гармонізації соціально-політичних стосунків держави і

суспільства. Існує гостра необхідність в комплексному науковому аналізі і зваженій оцінці сучасного стану політики інформаційного забезпечення в контексті місцевого та регіонального управління і визначення шляхів вдосконалення механізмів і форм її реалізації [3].

Нині в період інноваційних процесів, що відбуваються, в системі державного, місцевого самоврядування істотним чином міняється характер інформаційної взаємодії держави і суспільства. Це вимагає раціонального використання інформаційних ресурсів, організації оптимальної інформаційної інфраструктури, повноцінного функціонування інформаційних систем на усіх рівнях державного управління в цілях підвищення якості управлінської діяльності, адміністративно-політичних рішень, що приймаються, посилення інформаційної відкритості влади. Такий підхід пов'язаний з необхідністю ефективної реалізації політики інформаційного забезпечення на регіональному і міському рівнях управління, підвищенням рівня культури службовців, вдосконаленням механізмів інформаційної взаємодії влади і суспільства на шляху розвитку електронної демократії як нової форми громадських стосунків в період формування інформаційного суспільства в Україні. Він дозволяє забезпечувати доступність державних послуг за рахунок використання інформатизації, активно використати інноваційні підходи, пов'язані з вдосконаленням державного управління. З урахуванням сказаного завдання інформаційного забезпечення органів влади повинні розглядатися як складова частина політичної стратегії і вирішуватися в числі першочергових в ході реформи державного управління і місцевого самоврядування [4].

На жаль, інформаційне забезпечення на регіональному і місцевому рівні управління пов'язане з рядом невирішених проблем :

а) політико-правових (нормативне закріплення порядку формування інформаційних ресурсів, конкретизація процедур інформаційного обміну з різними суб'єктами інформаційних стосунків та ін.). Нинішній стан інформаційних стосунків на рівні місцевого самоврядування свідчить про деформації прозорості інформації, її суперечності, неповноту, неоперативність, що знижує рівень легітимності влади, обмежує можливості отримання громадянами своєчасної і достовірної інформації про поточну політико-управлінську діяльність;

б) економічних (створення сучасних організаційно-технічних умов забезпечення нормального функціонування органів місцевого самоврядування);

в) соціально-політичних (зокрема, визначенням інформаційного статусу органів місцевого самоврядування по усій вертикалі владних стосунків).

Відмічені обставини актуалізують необхідність комплексного наукового аналізу і зважених оцінок сучасного стану політики інформаційного забезпечення на регіональному і міському рівні управління і визначення шляхів вдосконалення механізмів і форм її реалізації. Метою інформатизації місцевого самоврядування є створення умов для ухвалення ефективних рішень по управлінню містом і регіоном як цілісною соціально-економічною системою [5].

Реалізація моделі електронного управління в місцевому самоврядуванні дозволить понизити міру інформаційної нерівності, підвищити прозорість і контрольованість місцевої влади з боку суспільства, скоротити впливи людського

чинника в діяльності чиновників «на місцях», притягнути до управління широкі верстви населення території.

Для досягнення вказаних завдань і переваг електронного управління в процесі інформатизації діяльності органів місцевого самоврядування необхідно забезпечити реалізацію наступних принципів :

- забезпечення електронного обміну інформацією з громадянами (відкрита нормативна база, портали електронних послуг, інтернет- приймальні);
- принцип «одного вікна» в наданні державних послуг із застосуванням електронного обміну інформацією між громадянами і відомствами, а також між самими відомствами;
- відмова від використання паперової технології документообігу (усередині самих органів самоврядування, а також міжвідомчий, між рівнями влади);
- застосування електронних технологій в роботі чиновників (бази даних, інформаційно- аналітичні програми, геоінформаційні системи).

Архітектура самого електронного управління як комплекс організаційно-технічних і нормативно-правових вимог, що забезпечують погоджений і взаємопов'язаний розвиток державних інформаційних систем, може бути представлений наступними основними елементами

- системи забезпечення видаленого доступу громадян до інформації про діяльність державних органів і місцевого самоврядування на основі інформаційно-комунікаційних технологій (далі - ІКТ);
- системи надання державних і місцевих послуг з використанням сучасних ІКТ;
- міжвідомча система електронного документообігу;
- системи планування і моніторингу діяльності органів місцевого самоврядування;
- нормативна правова база створення усіх рівнів електронного уряду;
- системи єдиної інфраструктури сервісів і даних — комплекс загальнодержавних систем, реєстрів і класифікаторів;
- ІКТ-системи, що забезпечують, і системне забезпечення для внутрішніх процесів державних органів;
- технологічна інфраструктура і система її підтримки;
- система управління і методичного забезпечення програми формування «електронної держави» [6].

Сьогодні інформаційно-комунікаційні технології створюють інші умови роботи, міняють політичні процеси і технології, що сприяє розвитку інформаційного суспільства. Вектор змін зачіпає інтереси і настрої людей, формується суспільство різноманітності, яка створює величезну кількість інформації [3]. У сучасних умовах надмірно централізовані структури державного, регіонального і міського управління виявляються не в змозі ефективно реагувати на стрімкі зміни навколишнього світу, звідси зростають потреби у більшій

гнучкості і мобільності системи політико-адміністративного управління. З аналізу зарубіжної практики в контексті досліджуваної проблеми було виявлено, що останніми роками в політичній практиці таких країн, як Німеччина, Франція, США, переважає поняття «Електронне управління», яке стає засадничим, витісняючи звичний «електронний уряд». Воно відбиває зміни, якими характеризуються і відношення громадянського суспільства, і органів публічної влади в нових умовах мережевого суспільства, і відношення усередині організаційної структури держави. Загалом і в цілому рух йде у напрямі ширшого розуміння можливостей ІКТ. Якщо в центрі концепції «електронного уряду» лежать поняття відкритість інформації і надання публічних електронних послуг, то нове розуміння включає такі принципи, як співпраця, участь і координація, що виражається в переході від концепції електронного уряду до концепції електронного управління [7].

Проблематика, пов'язана з особливостями реформування державних інститутів в умовах інформаційного суспільства, не є новою для політичної науки, значно переоцінюється роль ІКТ як інструменту перетворення традиційних громадських інститутів і процесів. Автори теорій інформаційного суспільства беззастережно приймають позицію успішності ІКТ проектів як в комерційному секторі, так і в державному, не зважаючи на ряд особливостей останнього.

Електронне управління - спосіб організації місцевого самоврядування за допомогою програмно-апаратних засобів і систем локальних інформаційних мереж, забезпечує відкритість і прозорість функціонування органів місцевого самоврядування, завчасний і повний доступ до інформації про діяльність органу, просте і доступне щоденне спілкування з місцевою владою громадян, представників бізнесу і неурядових організацій.

Справедливо підходити до електронного управління як до вираження певної концепції, представленню швидше «майбутнього стану» діяльності органів місцевого самоврядування і якісно нового розвитку адміністративних утворень на основі активного освоєння і застосування нових інформаційних технологій на регіональній і місцевій службі, сприяння іншим інфраструктурним ланкам у виробництві і наданні якісних послуг на території [1].

Генераторами інформаційних ресурсів, що виконують функції зберігання і поширення інформації, являються органи державного і місцевого управління, що формують різного роду управлінські документи. Державна політика в області формування інформаційних ресурсів, на погляд автора, повинна передбачати їх раціональну інтеграцію, що дозволить істотно підвищити ефективність функціонування владних структур за рахунок використання усієї накопиченої інформації. Політика інформатизації адміністративної сфери в сучасній Україні здійснюється у рамках обмеженого розуміння можливостей ІКТ. Дослідження показало, що ця політика ще не припускає розвиток мережевих здібностей держави, які можуть розширити демократичну практику. Цілі і практика впровадження електронного уряду показали, що на сьогодні в Україні доки створюється сервісна модель публічних органів влади, спрямована на надання державних послуг в електронному вигляді [8].

Інформація, суспільство і держава виступають субстанціями, що утворюють єдиний порядок - соціально-політичну реальність. У цих умовах інформаційне

забезпечення в управлінні покликане сприяти реалізації принципів оперативності, доступності, повноти, достовірності отримуваної громадянами соціально-політичної інформації, систематичності «зворотного зв'язку» між населенням і органами державної влади. Основним завданням органів місцевого самоврядування в інформаційній політиці міста є створення сприятливих умов для розвитку цього інформаційного середовища і зрештою підвищення якості життя і ефективності роботи городян. Результатом реалізації такої політики повинні стати:

- ефект інформаційної відкритості влади;
- підвищення рівня її легітимності;
- подолання бюрократичних бар'єрів;
- формування адекватних демократичним цінностям суспільства форм взаємодії громадян і влади [2].

Для розвитку і зміцнення інформаційної інфраструктури регіонального і міського сектора необхідно повною мірою використати можливості інформаційного середовища для підвищення прозорості і ефективності своєї діяльності, а розвиток місцевого електронного управління повинен здійснюватися за допомогою впровадження спеціальних програм управління ухваленням рішень з окремих місцевих питань економіки, політики, культури або соціального обслуговування населення.

Висновки. Проведений аналіз різних концепцій дає основу зробити висновок про те, що технологічний детермінізм в процесі трансформації політичних інститутів під впливом ІКТ не є визначальний для розвитку і вдосконалення політичної системи суспільства. В процесі розвитку теорії інформаційного суспільства погляди на роль і місце ІКТ в питанні впливу на політичну практику значно еволюціонували, пройшовши шлях від край ідеалістичних з домінуванням позицій, що суспільно-політичні моделі комунікації можливо модернізувати, використовуючи сучасні ІКТ, до край песимістичних, таких, що вказують на абсолютну елементарність нових ІКТ порівняно з попередніми технологіями в питаннях політичного реформування.

А одним з головних завдань електронного самоврядування, як і самого органу місцевого самоврядування, є забезпечення комфортних і безпечних умов життя населення на території органу місцевого самоврядування, а також забезпечення зайнятості і відповідної оплати праці. Комфортні умови життя - належний рівень житлово-комунальних послуг, забезпечення продуктами харчування і продовольчими товарами за рахунок розвитку торгівлі на цій території, медичне забезпечення і доступна освіта.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми державної інформаційної політики в Україні [Електронний ресурс]. / Аналітична записка. — Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/3.htm>
2. Відкрите урядування: колективна робота, прозорість і дієва участь / за ред. Даніела Латрона і Лорел Руми ; пер. з англ. Андрія Іщенко. — К. : Наука, 2011. — 536 с.

3. Електронне урядування в Україні: аналіз та рекомендації. Результати дослідження / [О. А. Баранов, І. Б. Жиляєв, М. С. Демкова, І. Г. Малюкова] ; за ред. І. Г. Малюкової. – К. : ООО “Поліграф-Плюс”, 2007. – 254 с.
4. Негодченко В. Основні напрями державної інформаційної політики в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 4. С. 77–81.
5. Нестеряк Ю.В. Державна інформаційна політика та управління національними інформаційними ресурсами [Текст]. / Державне управління та місцеве самоврядування. — Збірник наукових праць. — Дніпропетровськ; ДРІДУ НАДУ. — 2013. — Вип. 1(16). — с. 94–104
6. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні / [за ред. О. С. Довгого]. – К. : Азимут – Україна, 2008. – 288 с
7. Семенченко А. І. Механізми державного управління у сфері електронного урядування / А. І. Семенченко // Електронний документ: актуальні завдання та практичне впровадження (життєвий цикл електронного документа) : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 11-12 жовт. 2012 р. – К., 2012. – С. 108-111.
8. Пожуєв В.І. Формування державної інформаційної політики в умовах глобалізації / В.І. Пожуєв // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2010. – Вип. 43. – С. 4–12.

References

1. Aktualni problemy derzhavnoi informatsiinoi polityky v ukraini [Elektronnyi resurs]. / Analychna zapyska. — Rezhym dostupu: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/3.htm>
2. Vidkryte uriaduvannia: kolektyvna robota, prozorst i diieva uchast / za red. Daniela Latrona i Lorel Rummy ; per. z anhl. Andriia Ishchenka. – K. : Nauka, 2011. – 536 s.
3. Elektronne uriaduvannia v Ukraini: analiz ta rekomendatsii. Rezultaty doslidzhennia / [O. A. Baranov, I. B. Zhyliiaiev, M. S. Demkova, I. H. Maliukova]; za red. I. H. Maliukovoi. – K. : ООО “Polihraf-Plius”, 2007. – 254 s.
4. Nehodchenko V. Osnovni napriamy derzhavnoi informatsiinoi polityky v Ukraini. Pidpriumnystvo, gospodarstvo i pravo. 2016. № 4. S. 77–81.
5. Nesteriak Yu.V. Derzhavna informatsiina polityka ta upravlinnia natsionalnymy informatsiinymy resursamy [Tekst]. / Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia. — Zbirnyk naukovykh prats. — Dnipropetrovsk; DRIDU NADU. — 2013. — Vyp. 1(16). — s. 94–104
6. Peredumovy stanovlennia informatsiinoho suspilstva v Ukraini / [za red. O. S. Dovhoho]. – K. : Azymut – Ukraina, 2008. – 288 s
7. Semenchenko A. I. Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia u sferi elektronnoho uriaduvannia / A. I. Semenchenko // Elektronnyi dokument: aktualni zavdannia ta praktychne vprovadzhenia (zhyttievyyi tsykl elektronnoho dokumenta) : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf., Kyiv, 11-12 zhovt. 2012 r. – K., 2012. – S. 108-111.
8. Pozhuiev V.I. Formuvannia derzhavnoi informatsiinoi polityky v umovakh hlobalizatsii / V.I. Pozhuiev // Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii. – 2010. – Vyp. 43. – S. 4–12.